

ВИСНОВОК

рецензента, доктора педагогічних наук, професора
Горбенка Сергія Семеновича
про дисертаційне дослідження **Сущенко О.С.** на тему:
**«Формування художньо-естетичного досвіду підлітків
у процесі фортепіанного навчання»**,
поданої на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії
з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
за спеціальністю 014 Середня освіта (музичне мистецтво)

Пріоритетною метою освітнього процесу в закладах загальної середньої та позашкільної спеціалізованої мистецької освіти, відповідно до умов, що склались у суспільстві, а також світових тенденцій стає виховання юного покоління українців у дусі споконвічних гуманістичних цінностей, високих духовних та естетичних ідеалів. Це свідчить про необхідність формування в сучасної учнівської молоді культурної компетентності, як запоруки успішної життєдіяльності в майбутньому. Не випадково вона позиціонується як ключова і пріоритетна для формування особистості в Концепції «Нова українська школа».

В межах цієї проблеми значна увага приділяється набуттю художньої компетентності дітей шкільного віку, розвитку їх духовно-ціннісного досвіду, як здатності і готовності до художньої діяльності. Саме цій проблемі присвячено дисертаційне дослідження Оксани Сущенко, актуальність якого, з нашої точки зору, не викликає жодного сумніву. Зміст основної частини дисертації розгортається згідно сформульованих завдань та мети дослідження.

У I розділі дисертації привертає увагу філософський та психологічний дискурси категорії «досвід», ряд важливих концептуальних і теоретико-практичних висновків дисертантки. Чітко визначено складові наукового апарату, представлено глибокий аналіз ключових понять дослідження, що дозволило здобувачці з'ясувати зміст категорій «художнє», «естетичне», «досвід», проаналізувати компонентну структуру в єдності емоційно-естетичного, пізнавально-оцінного, художньо-діяльнісного компонентів у їх взаємозв'язку. Поглиблюючись у сутність основних понять, авторкою

справедливо наголошується, що ключовими структурними компонентами естетичного досвіду є цілий набір важливих понять, кожне з яких має свою вагу і потребує окремого розгляду. Дисертантка детально розкриває їх феноменологію через ретельний аналіз дотичних, до досліджуваної категорії, понять. До них віднесено емоції, смаки, почуття, ідеали та погляди; здатність до емпатії, емоційна чутливість, конкретно-образне мислення; процес естетичного сприйняття тощо.

Це дозволило їй представити авторське визначення категорії «художньо-естетичний досвід» учнів підліткового віку (с.59). Схвальної оцінки заслуговує той факт, що дисертантка надає важливого значення художній інтерпретації фортепіанних творів у процесі навчання підлітків, що стимулює та спрямовує їх до пошуку ефективних засобів втілення музичного образу і є запорукою творчого, особистісного їх ставлення до інструментально-виконавської діяльності.

У II розділі звертають на себе увагу методологічні підходи — аксіологічний, гедоністичний, особистісно-орієнтований, рефлексивний і діяльнісний - спрямовані на визначення стратегічних орієнтирів формування художньо-естетичного досвіду підлітків у процесі фортепіанного навчання. Вони стали дієвим підґрунтям для визначення відповідних принципів формування означеного феномена, визначення педагогічних умов та використання відповідного інструментарію - методів. До провідних принципів формування художньо-естетичного досвіду авторкою віднесено такі принципи як художньо-естетичної детермінації музично-виконавського процесу; емоційно-естетичного осмислення змісту та естетичних цінностей музичних творів; діалогової взаємодії й художньо-педагогічного спілкування педагога та учня; орієнтації на художньо-естетичне самовираження. Вони відображають перебіг об'єктивних закономірностей досліджуваного процесу і виглядають цілком логічними і суттєвими, адже саме від їх дотримання, у значній мірі, залежить системність, глибина й особистісна значущість набуття художньо-естетичного досвіду учнями підліткового віку.

Базуючись на поглядах учених та власному досвіді авторка дисертації цілком слушно і доцільно, на нашу думку, пропонує науково обгрунтовані, виважені педагогічні умови підвищення рівня сформованості художньо-естетичного досвіду (актуалізація емоційно-естетичних вражень та почуттів підлітків у процесі сприймання музичних творів; залучення учнів підліткового віку до пізнавально-оцінної діяльності у процесі художньо-естетичного осягнення змісту музичних творів; спонукання підлітків до реалізації художньо-естетичної сутності творів у власній інтерпретації). Вони всебічно характеризуються і виглядають переконливими для вибудови послідовної і змістової моделі формування художньо-естетичного досвіду підлітків у процесі їх фортепіанного навчання, та організації експериментальної частини дослідження. Причому, дисертантка не тільки пропонує педагогічні умови, а й виокремлює дії для їх успішної реалізації. Цінним вважаємо й те, що в процесі розкриття педагогічних умов авторка відстоює ряд думок, своїх переконань, що виникли на основі багаторічного досвіду роботи з учнями різних вікових категорій, зокрема позиція про те, що формування художньо-естетичного досвіду в умовах фортепіанного навчання є неможливим без емоційного резонансу як глибокого внутрішнього переживання, викликаного у підлітка музикою; без інтерпретації стає неможливим адекватне музичне виконання у художньо-змістовному та художньо-естетичному вимірі та інші.

До вагомих досягнень дисертаційної роботи Оксани Сущенко відносимо застосування комплексу різноманітних методів і творчих завдань - теоретичних, емпіричних, математично-статистичних, спрямованих на досягнення поставленої мети і розв'язання завдань на всіх етапах їх розгортання. Вони спрямовані на розвиток здатності ідентифікувати й вербалізувати емоції; уміння висловлювати свої музичні враження, отримувати насолоду від власної інтерпретації; формувати потребу в самостійній художньо-оцінній діяльності; оцінювати художньо-образний зміст музичного твору та усвідомлювати значення художніх засобів музичної

виразності; націлювати на естетично-оцінювальну рефлексію і творче самовираження учнів та інше.

До честі дисертантки слід віднести виклад III розділу дисертаційної роботи, який присвячено визначенню критеріально-рівневого інструментарію, діагностиці та експериментальній перевірці ефективності розробленої методики формування художньо-естетичного досвіду учнів підліткового віку, що відбувалася за двома вибірками: експериментальною та контрольною. Це дозволило дисертантці протягом усього експерименту порівнювати результати дії, сформованості кожного із компонентів, зіставляти динаміку змін у рівні художньо-естетичної компетентності учнів та їх відповідного досвіду.

Прикметним є те, що процес формування художньо-естетичного досвіду відбувався поетапно і кожен з них характеризувався виважено підібраним відповідним інструментарієм (форми, методи, прийоми). Симбіоз представлених ключових положень дослідження щодо структури, принципів, педагогічних умов та методів впровадження поетапної методики в ході формувального експерименту дали можливість представити відповідну модель формування художньо-естетичного досвіду підлітків у процесі фортепіанного навчання.

Під час досить прискіпливої роботи проведеної авторкою в межах експериментальної перевірки ефективності запропонованого й упровадженого методичного забезпечення процесу формування художньо-естетичного досвіду учнів було констатовано значну позитивну динаміку, а одержані результати переконують у їх науковій значущості. Підтвердженням достовірності проведеного дослідження слугує цілісне поєднання теоретичної, методичної та дослідно-експериментальної роботи. Сформульовані завдання вирішені здобувачкою в повному обсязі, що підтверджено змістовними загальними висновками.

Отже, маємо підстави засвідчити результативність проведеного, Оксаною Сущенко, дисертаційного дослідження, яке виконано на актуальну

тему, є завершеним і самостійним, відповідає спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) та рекомендується до публічного захисту.

Рецензент:

доктор педагогічних наук,
професор кафедри хорового
диригування та теорії і
методики музичної освіти
факультету мистецтв
імені Анатолія Авдієвського
УДУ імені Михайла Драгоманова

